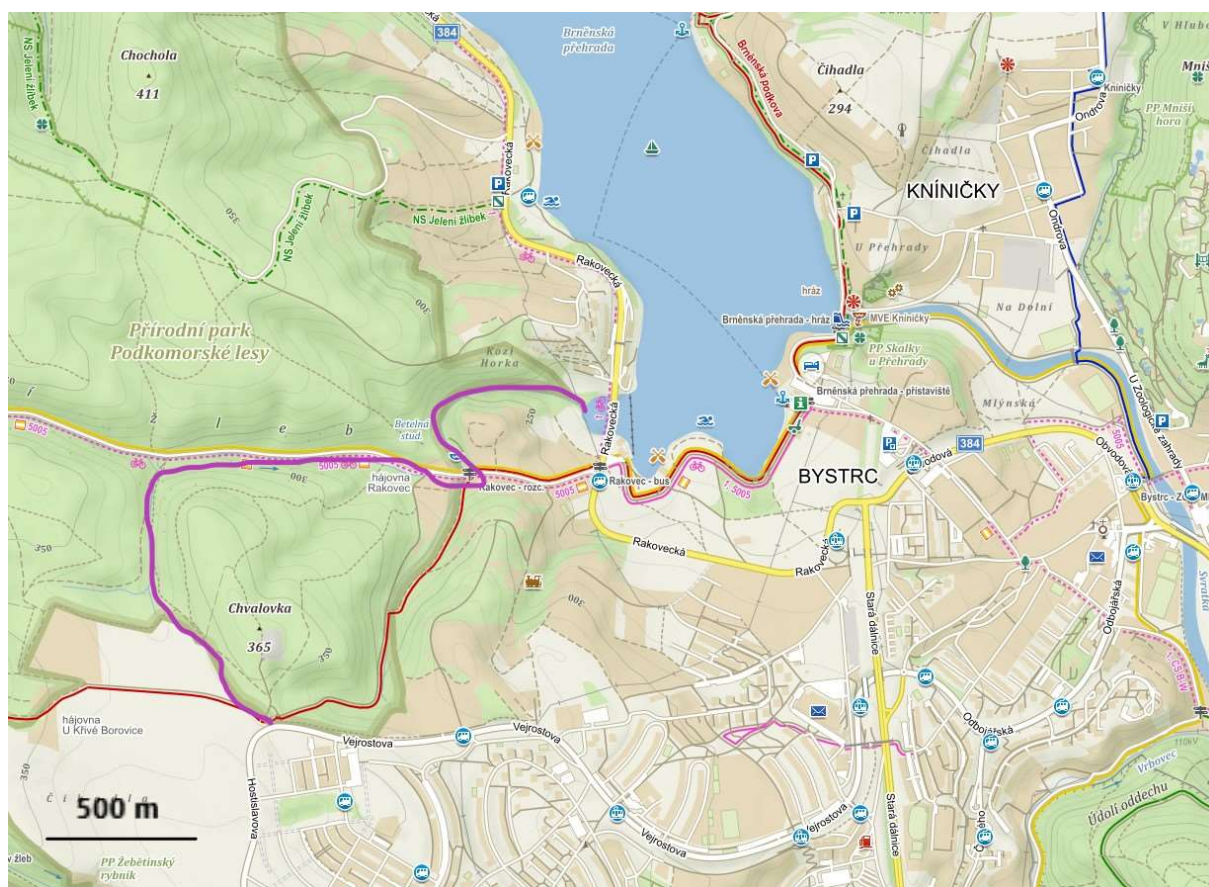


Exkurze do bystrckých lesů

Technické parametry trasy

délka trasy:	cca 3 km
doba trvání:	nejméně 3 hodiny
cesta tam:	tramvajemi č. 1 a 3 na konečnou stanici Bystrc-Ečerova nebo autobusem č. 52 a 54 na zastávku Ruda
cesta zpět:	zastávka Rakovec autobusu č. 303 nebo pěšky asi 1 km podél přehrady do stanice Přístaviště tramvajů č. 1, 3 a 11
náročnost:	výchozí nadmořská výška je 350 m n. m., po pozvolném klesání v průběhu celé trasy se konec exkurze nachází v nadmořské výšce 210 m n. m., druhá část trasy je zejména po silnějších déletrvajících deštích místy poněkud špatně průchodná, je tedy vhodné volit terénní oblečení a nepromokavou obuv
občerstvení:	na Rakovci i na přehradě jsou v sezóně v provozu stánky s občerstvením a čítné restaurace



— trasa exkurze

Popis trasy

Trasa exkurze prochází územím, jehož podloží tvoří žuly, granodiority a diority brněnského plutonu. Převládají zde kambizemě a hnědozemě, v údolí potoka Rakovec jsou půdy glejové. Trasa prochází Kočičím žlebem, hluboce zaříznutým údolím ve VZ směru s odlišnými teplotními poměry na severním a jižním svahu. Územím protéká potok Rakovec, který ústí do úzké zátoky Kníničské přehrady zvané Trdliště. Průměrná roční teplota činí 8,4 °C, průměrný roční úhrn srážek se pohybuje okolo 547 mm.

Botanická exkurze začíná 600 metrů od zastávky Ruda autobusů č. 52 nebo 54 směrem k Žebětínu. Na narušené ploše při vstupu do lesa jsou nepřehlédnutelné rostliny statného vzrůstu. Jsou to především lopuch plstnatý (*Arctium tomentosum*), pcháč rolní (*Cirsium arvense*), pcháč obecný (*Cirsium vulgare*) a sadec konopáč (*Eupatorium cannabinum*), jehož české i vědecké druhové jméno vyjadřuje podobnost listů s listy konopí. Jedná se o starou léčivou rostlinu, známou již z dob vlády krále Mithridata Eupatora z Pontu (121–63 př. Kr.), podle kterého dostala své vědecké rodové jméno. Roste zde také další velmi významná léčivá rostlina, u nás nepůvodní ostropestřec mariánský (*Silybum marianum*). Čaj, připravený z jeho listů, je užíván při jaterních onemocněních, zvyšuje tvorbu žluči a působí protihorečnatě. Sušené úbory, řezané před rozkvětem, jsou vázány do suchých kytic. Dalšími běžnými ruderalními druhy jsou turan roční (*Erigeron annuus*), kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*) a pelyněk černobýl (*Artemisia vulgaris*), obsahující silice a hořčiny, podporující trávení, tišící žaludeční křeče a účinně působící také proti střevním parazitům. Nať byla v minulosti používána ke kořenění masa nebo přísada do polévek. Hojná je také čekanka obecná (*Cichorium intybus*), povzbuzující chuť k jídlu a používaná při léčbě jaterních onemocnění a žloutenky. Z kořenů pěstovaných druhů se vyrábí náhražka kávy a salát, připravený z mladých listů, byl již ve starověkém Římě vyhlášenou pochoutkou. Často nacházíme komonici bílou (*Melilotus alba*) a komonici lékařskou (*Melilotus officinalis*), obsahující vonný kumarin. K dalším hojným rostlinám patří jitrocel větší (*Plantago major*) a jitrocel kopinatý (*Plantago lanceolata*), z jehož čerstvě natrhaných listů se lisuje šťáva jako účinný prostředek proti kašli a jiným onemocněním dýchacích cest. Rostou zde i zástupci čeledi rdesnovité šťovík tupolistý (*Rumex obtusifolius*), šťovík kadeřavý (*Rumex crispus*), šťovík kyselý (*Rumex acetosa*) a šťovík menší (*Rumex acetosella*). Jemně dělené listy a četné bílé úbory jsou typické pro heřmánkovec nevonný (*Tripleurospermum inodorum*). Popenec obecný (*Glechoma hederacea*) byl dříve přidáván jako koření do polévek, či připravovaný jako špenát. Ve středověku se

věřilo, že propůjčuje dar jasnozřivosti a je-li nasbírán a svázán do věnce večer na svátek čarodějnic, dává schopnost čarodějnici rozpoznat. Častá je také kokoška pastuší tobolka (*Capsella bursa-pastoris*) pojmenovaná podle plodů, šešulek, podobných tobolkám, z níž se ještě dnes připravují léky k zastavení vnitřního krvácení. Hadinec obecný (*Echium vulgare*) má rodové jméno odvozeno od tvaru květu, neboť tyčinky vyčnívající z květu připomínají hadí jazyk. V sušších sešlapávaných plochách roste truskavec ptačí (*Polygonum aviculare*), dříve zvaný „rdesno ptačí“, používaný při přípravě čaje. Jetel plazivý (*Trifolium repens*) je za příhodných podmínek schopný pokrýt během jednoho roku i plochu několika metrů čtverečných. Rostou zde i heřmánek terčovitý (*Matricaria discoidea*) a heřmánek pravý (*Matricaria recutita*), oba obsahující příjemně vonící těkavý olej. I když obsahují podobné účinné látky, v lékařství jsou užívána květenství, a v menší míře i další rostlinné orgány, zejména heřmánku pravého. Rostlina působí příznivě při křečích a kolikách, snižuje zánětlivost kůže a podporuje růst vlasů. Na rozdíl od velmi hojného heřmánkovce nevonného je menšího vzrůstu, má vyklenuté květní lůžko a výrazně voní. Ojediněle zde nalézáme další polní plevel: mák vlčí (*Papaver rhoeas*), obsahující v mléce slabě jedovatý alkaloid, a pětour srstnatý (*Galinsoga quadriradiata*), původní v peruánských Andách, který byl okolo roku 1850 zavlečen do Evropy. Dále je na této lokalitě možné zaznamenat konopici polní (*Galeopsis tetrahit*), mléč rolní (*Sonchus arvensis*), vratič obecný (*Tanacetum vulgare*), třezalku tečkovanou (*Hypericum perforatum*) a řebříček obecný (*Achillea millefolium*), pojmenovaný podle hrdiny řeckých bájí Achilla. Roste zde i locika kompasová (*Lactuca serriola*), jejíž listové čepele jsou orientovány vertikálně, čímž předchází nadměrnému ozáření a přehřátí listů, starček Fuchsův (*Senecio ovatus*), starček obecný (*Senecio vulgaris*), vrbinu obecnou (*Lysimachia vulgaris*), vrbovku malokvětou (*Epilobium parviflorum*), vrbovku chlupatou (*Epilobium hirsutum*) a vrbovku úzkolistou (*Epilobium angustifolium*). Na tomto stanovišti jsou poměrně časté podběl lékařský (*Tussilago farfara*), lidově zvaný „podkova“, „úbytník“ nebo také „mateří líčko“, a přeslička rolní (*Equisetum arvense*) tvořící dva typy lodyh. Jarní nezelené lodyhy vyrůstají v březnu a dubnu, jsou fertilní, nevětvené, zakončené výtrusnicovým klasem a po dozrání výtrusů odumírají. Letní zelené silně větvené lodyhy jsou sterilní a obsahují třísloviny, hořčinu, pěnivý saponin a koloidní kyselinu křemičitou. Přesličku již ve starověku, Dioscorides (1. st.) ve spise De materia medica a Plinius (23–79) v encyklopedii Naturalis historia, doporučovali k zastavení vnitřního krvácení a jako prostředek močopudný. V domácím lékařství se stále osvědčuje při ošetřování ran a kožních ekzémů. Na sušších místech se poměrně hojně vyskytuje mochna stříbrná (*Potentilla agrentea*).

V prvních letních měsících zde rozkvétá řada druhů z čeledi bobovité: čičorka pestrá (*Securigera varia*), štírovník růžkatý (*Lotus corniculatus*), jehož české i vědecké jméno druhu se vztahuje na zakřivené lusky, vikev ptačí (*Vicia cracca*), jetel luční (*Trifolium pratense*), tollice setá (*Medicago sativa*), zvaná „vojtěška“ a tollice dětelová (*Medicago lupulina*). „Dětel“ je starší jméno jetele, používané ještě v Mattioliho herbáři (vyšel v 16. století). Nověji se tohoto jména používalo pro odlišení žlutě kvetoucích druhů od původního širokého rodu jetel. Do stejné čeledi patří i nápadně kvetoucí lupina mnoholistá (*Lupinus polyphyllus*) známá také pod jménem vlčí bob mnoholistý. Rostlina pochází ze západní části USA, ve střední Evropě se pěstuje od konce 19. století. Jedná se o invazní rostlinu, která se intenzivně šíří zejména v posledních desetiletích. Zarůstá přirozené luční porosty a nenávratně mění jejich druhové složení, jelikož symbiotické bakterie v jejích kořenech obohacují půdu dusíkem. Častá je silenka širolistá bílá (*Silene latifolia* subsp. *alba*) dříve zvaná „knotovka“, rozkvétající navečer a tedy opylovaná nočními motýly. K nápadným druhům patří zlatobýl kanadský (*Solidago canadensis*), pocházející ze Severní Ameriky, který se již v průběhu 19. století rozšířil po celé Evropě. Často je pěstován jako okrasná rostlina a hojně zplaňuje a jeho porosty vytlačují přirozenou vegetaci. V lesních lemech je poměrně hojný kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*) a zcela ojediněle můžeme nalézt náprstník velkokvětý (*Digitalis grandiflora*).

Na konci léta a na podzim je velmi nápadným druhem močyně židovská (*Physalis alkekengi*), zvaná „židovská třešeň“, jejíž kalich za plodu vytváří červený nebo oranžový nafouklý „lampionek“ ukrývající jedlý plod. Rostlina obsahuje velké množství vitamínu C a v lidovém léčitelství byla používána při onemocnění ledvin, močových cest, dně a revmatismu.

Trávy jsou na tomto stanovišti zastoupeny zejména třtinou křovištní (*Calamagrostis epigejos*), silně expanzivním druhem, původním na písčitých říčních náplavech a prosvětlených místech dubohabrových lesů, který tvoří v současné době dominantu většiny narušených ploch. Z dalších trav zde rostou třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*), jílek vytrvalý (*Lolium perenne*), psárka luční (*Alopecurus pratensis*), pýr plazivý (*Elytrigia repens*), srha laločnatá (*Dactylis glomerata*) zvaná „říznačka“ a lipnice roční (*Poa annua*).

Po široké lesní pěšině vstupujeme do dubohabřiny. Cesta není značená turistickými značkami, je třeba zhruba po 400 m odbočit na stezku nad pravostranným přítokem potoka Rakovce. V počátečním úseku lesa převažují listnaté stromy habr obecný (*Carpinus betulus*), dub zimní (*Quercus petraea*) a dub letní (*Quercus robur*). Častěji je zastoupen dub zimní, řečený „drnák“, který má listy při bázi klínovitě zúžené a dlouhé řapíky. Žaludy jsou přisedlé

nebo velmi krátce stopkaté. Dub letního, řečený „křemelák“, který má žaludy na 4–6 cm dlouhé stopce, báze listové čepele srdčité a listové řapíky krátké. Kůra mladých stromů působí proti průjmu, žaludečnímu a střevnímu kataru, zastavuje krvácení a zevně se používá k přípravě koupelí při popáleninách, omrzlinách, hemeroidech a jako kloktadlo. Dalšími často se vyskytujícími dřevinami jsou buk lesní (*Fagus sylvatica*) a lípa srdčitá (*Tilia cordata*), jejíž sušená květenství se užívají k přípravě čajů zejména při rýmě, kašli a zánětu průdušek. Bříza bělokorá (*Betula pendula*) se užívá při zánětech močových cest, kožních chorobách a ve vlasové kosmetice. Velmi hojně zastoupeny jsou i javory. Javor klen (*Acer pseudoplatanus*) má okrouhlé, většinou pětilaločné, nepravidelně hrubě zubaté listy a jeho plody, dvounažky, mají obě jednosemenné části k sobě připojené v ostrém úhlu. Javor mléč (*Acer platanoides*) má listy dlanitoklané, s 5–7 nestejně velkými laloky, protaženými v řadu tenkých a dlouhých zubů, jeho řapík mléčí a nažky svírají tupý úhel. Javor babyka (*Acer campestre*) má listy pravidelně pětilaločné s téměř celokrajnými laloky, které se k bázi zmenšují. Řapík slabě mléčí a dvounažky mají rovnovážně odstálá křídla s úhlem téměř 180 stupňů. Ojediněle se vyskytují tři druhy jeřábů: jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*) s lichospeřenými listy, tvořenými 9–17 ostře zubatými lístky, jeřáb břek (*Sorbus torminalis*) s jednoduchými listy, členěnými v 6–10 trojúhelníkových laloků, jejichž špičky směřují vesměs dopředu a jsou na okrajích ostře pilovité a jeřáb muk (*Sorbus aria*), jehož listy jsou jednoduché, celistvé, podlouhle oválné, na bázi klínovité a po obvodu velmi nepravidelně pilovité. Z jehličnanů je zastoupena zejména borovice lesní (*Pinus sylvestris*), zvaná „sosna“, s červenorezavou borkou, modřín opadavý (*Larix decidua*) a smrk ztepilý (*Picea abies*), velmi zřídka zde můžeme nalézt jedli bělokorou (*Abies alba*). Na okraji lesa ojediněle nacházíme topol osiku (*Populus tremula*) a vrbu jívu (*Salix caprea*), která rozkvétá velmi brzy na jaře a poskytuje tak hodnotnou potravu včelám. Posvěceným „kočičkám“ se od pradávna přisuzuje moc chránit obydlí před neštěstím, zejména před úderem blesku a úrodu před nepřízní počasí.

Keřové patro tvoří ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*), hloh obecný (*Crataegus laevigata*) a střemcha obecná (*Prunus padus*). Kůra střemchy bývala užívána proti revmatismu a žaludečním potížím. Hojně se také vyskytuje brslen evropský (*Euonymus europaea*), na jehož větvkách jsou patrné čtyři podélné korkové lišty a jehož plody jsou čtyřhranné červené tobolky s bílými semeny zcela ukrytými v oranžových míscích a brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosa*), jehož větvičky jsou hustě poseté korkovými bradavičkami a červené tobolky a černá semena jsou jen z poloviny obalená míškem. Poměrně časté jsou též různé druhy růží (*Rosa* sp.). Popínavou dřevinou, kterou můžeme v lese ojediněle nalézt, je stálezelený břečťan

popínavý (*Hedera helix*), jehož listy na sterilních výhonech jsou tří až pětilaločné s nápadnými bílými žilkami, zatímco listy na fertilních výhonech jsou zelené, vejčité až kosočtverečné a celokrajné. Břečťany kvetou teprve v osmém až desátém roce života a dožívají se 500, ve výjimečných případech až 1000 let. Rostlina obsahuje jedovaté saponiny.

V korunách většiny dubů letních můžeme vidět ochmet evropský (*Loranthus europaeus*). Jedná se o poloparazitickou rostlinu, která zejména vodu získává od hostitelské rostliny speciálními sacími kořínky, tzv. haustorii.

V bylinném patře můžeme na začátku jara zaznamenat hrachor jarní (*Lathyrus vernus*), ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*), violku lesní (*Viola reichenbachiana*) s listnatou květní stopkou a fialovou, 5–6 mm dlouhou ostruhou, violku Rivinovu (*Viola riviniana*) s listnatou květní stopkou a bělavou, 3–4 mm dlouhou ostruhou a violku vonnou (*Viola odorata*) s listy v přízemní růžici a bezlistou květní stopkou. Viola vonná obsahuje kyselinu salicylovou a hořké látky. Její léčivé účinky jsou známy již od starověku a ještě za druhé světové války byla používána proti kašli. Staří Řekové ji považovali za květinu mrtvých. Květy, ale i nať a kořeny obsahují vonné silice, ze kterých byly dříve vyráběny fialkové parfémy. Kandované květy se používají ke zdobení cukroví. Violky patří k tzv. myrmekochorním rostlinám, neboť jejich semena opatřená dužnatým masíčkem rozšiřují mravenci. Další myrmekochorní rostlinou je jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), jehož jméno poukazuje na podobnost listů s laloky jater, proto se dříve věřilo v jeho účinky proti jaterním chorobám. Roste zde rovněž plicník lékařský (*Pulmonaria officinalis*), dříve používaný jako lék při onemocněních dýchacích cest. Na jaře nápadně kvetu prvosenka jarní (*Primula veris*) se sytě žlutými květy a nafouklým, odstávajícím kalichem a prvosenka vyšší (*Primula elatior*) se sírově žlutými květy a přitisklým kalichem. Vědecké jméno rodu *Primula* pochází z latinského *primus*, což znamená „první“, ve smyslu prvně, tj. nejdříve kvetoucí. Starší český název „petrklíč“ vznikl pravděpodobně podle podobnosti postupně rozkvétajícího okolíkatého květenství s klíčem, kterým sv. Petr „odemyká“ jaro. Velmi často nacházíme bíle nebo lehce narůžověle kvetoucí sasanku hajní (*Anemone nemorosa*), žlutě kvetoucí sasanku pryskyřníkovitou (*Anemone ranunculoides*), svízel vonný (*Galium odoratum*), známý též pod jménem mařinka vonná, obsahující sloučeniny kumarinu, které se uvolňují při vadnutí a vydávají charakteristickou vůni. Listy bývají v malém množství používány jako přísada do bowle. Tradiční „májový nápoj“, o kterém se zmiňuje již benediktýnský mnich Wandalbertus v roce 854, se získává máčením čerstvé mařinkové nati, natrhané před rozkvětem, ve slabě oslazeném víně. Místy hojný je také šťavel kyselý (*Oxalis*

acetosella), obsahující v listech kyselinu šťavelovou a její soli, šťavelany, který je proto slabě jedovatý. Kyselina působí škodlivě zejména na ledviny. Jedná se o stínomilnou rostlinu, která na silné ozáření slunečním světlem a rovněž na opakovaný dotyk reaguje svěšením lístků.

V období pozdnějšího jara jsou zde hojnými kvetoucími druhy kokořík mnohokvětý (*Polygonatum multiflorum*), zvonek broskvolistý (*Campanula persicifolia*), černýš hajní (*Melampyrum nemorosum*), kostival hlíznatý (*Symphytum tuberosum*), zběhovec plazivý (*Ajuga reptans*), pryšec mandloňovitý (*Euphorbia amygdaloides*), zvonečník klasnatý (*Phyteuma spicatum*) a naše poměrně hojná nezelená orchidej hlístník hnízdák (*Neottia nidus-avis*), která své jméno získala podle hustě propletených oddenků. Hojně zde kvete konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), která obsahuje zejména v květech a listech jedovaté, ve vodě částečně rozpustné jedy konvalarin, konvalamarin a majolin, vyskytující se tedy i ve vodě ve vázách. Konvalamarin má podobné účinky jako účinné látky náprstníku a používá se ho proti srdečním nemocem a epilepsii. Ojediněle se vyskytující rostlinou je samorostlík klasnatý (*Actaea spicata*), jehož bobule a semena obsahují jedovatý protoanemonin. Vědecké rodové jméno dostal podle hrdiny řeckých bájí vášnivého lovce Aktaeona, který náhodou spatřil koupající se bohyni lovu Artemis, jež ho za trest proměnila v jelena a nechala ho uštvat a roztrhat jeho vlastními loveckými psy, kteří byli omámeni po pozření bobulí samorostlíku.

Z drobných keříků zde rostou čilimník černající (*Cytisus nigricans*) a kručinka barvířská (*Genista tinctoria*), jejíž větve, listy a květy obsahují žluté barvivo, které bylo dříve používáno k barvení lnu a vlny. Celá rostlina obsahuje také jedovaté alkaloidy. Roste zde i brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus*), jež je ceněným lesním ovocem. Je možné ji také použít k přípravě ovocného vína a sušené bobule jsou v lidovém lékařství osvědčeným prostředkem proti průjmům.

Mezi trávovitými rostlinami dominují třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*), srha hajní (*Dactylis polygama*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), bika bělavá (*Luzula luzuloides*), kostřava obrovská (*Festuca gigantea*), ostřice chlupatá (*Carex pilosa*), ostřice lesní (*Carex sylvatica*), sveřep Benekenův (*Bromus benekenii*) a dva druhy strdivek, strdivka jednokvětá (*Melica uniflora*) a strdivka nicí (*Melica nutans*).

Začátkem léta můžeme kromě odkvétajících druhů jarního aspektu nalézt některé další rostlinné druhy, avšak zastoupení kvetoucích rostlin již není tak bohaté. Kvetou zde dva druhy silenek, silenka nicí (*Silene nutans*) a silenka nadmutá (*Silene vulgaris*) s nafouklým téměř

průsvitným kalichem. Obě rostliny rozkvétají navečer a jejich opylovači jsou noční motýli, zejména lišajové. Vzácným a chráněným druhem je brambořík nachový (*Cyclamen purpurascens*), obsahující, především v hlíze, jedovatý glykosid cyklamin. Jedovatá dávka pro člověka je už 0,3 g hlízy, vepřům však neškodí, naopak u nich podporuje trávení, což využívali již staří Egypťané k výkrmu prasat. Na Sicílii jsou hlízy některých druhů bramboříků užívány k omámení ryb při rybolovu.

Místy jsou v lese hojně přisazeny jehličnaté dřeviny, zejména smrk ztepilý (*Picea abies*), borovice lení (*Pinus sylvestris*) a modřín opadavý (*Larix decidua*). Les je těžen, proto je zde několik mýtin. Nápadné je mocnější keřové patro, tvořené především ostružiníky, maliníky (*Rubus* sp.) a bezem černým (*Sambucus nigra*), obsahujícím v květech hlavně silice a glykosidy, ve zralých plodech antokyanová barviva a vitaminy A a C. Snižuje horečku, působí mírně projímavě, užívá se při nachlazení. Bohaté využití má i v kuchyni při přípravě limonád, zavařenin a likérů.

V podrostu najdeme starček Fuchsův (*Senecio ovatus*), starček hercynský (*Senecio hercynicus*) a pomněnku lesní (*Myosotis sylvatica*), na jejichž květech můžeme pozorovat změnu barvy v průběhu květu, související se změnou stupně kyselosti ve vakuolách buněk květních plátků. Rostou zde i zvonek řepkovitý (*Campanula rapunculoides*), věsenka nachová (*Prenanthes purpurea*), rozrazil rezekvítek (*Veronica chamaedrys*) a rozrazil lékařský (*Veronica officinalis*). Nepřehlédnutelné porosty tvoří pstroček dvoulistý (*Maianthemum bifolium*), obsahující jedovaté saponiny, a kopytník evropský (*Asarum europaeum*), obsahující silně jedovatou silici, která chutná jako pepř. Traduje se, že je opylován slimáky, jedná se tedy o rostlinu molluscogamní. Častou kapradinou je kaprad' samec (*Dryopteris filix-mas*), lidově nazývaný „čarodějny“ nebo „svatojánský kořen“, také „čertovo“ nebo „hadí žebro“. Ve středověku mu byla připisována kouzelná moc a z jeho oddenku se vyráběly přípravky proti střevním cizopasníkům. Rostou zde dva druhy jahodníků, jahodník obecný (*Fragaria vesca*) s chutnými plody s vysokým obsahem cukru a jahodník truskavec (*Fragaria moschata*), jehož plody mají velmi kořeněnou chuť a dříve byl často pěstován na zahrádkách. Listy jahodníků obsahují trísloviny a mohou být používány při přípravě čaje. Rovněž zde rostou dva druhy hluchavek, hojnější hluchavka skvrnitá (*Lamium maculatum*) s esovitě prohnutou květní trubkou a oranžovými prašníky a hluchavka nachová (*Lamium purpureum*) s květní trubkou rovnou. Vzácně zde však můžeme nalézt žlutě kvetoucí náprstník velkokvětý (*Digitalis grandiflora*) a růžově kvetoucí náprstník červený (*Digitalis purpurea*). Listy a semena

náprstníků obsahují řadu jedovatých látek, hlavně glykosidů, které povzbuzují srdeční činnost a jsou proto využívány v lékařství. Hojně zde rostou hrachor jarní (*Lathyrus vernus*), jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*) a plicník tmavý (*Pulmonaria obscura*), s nimiž jsme se potkali již dříve v dubohabřině.

Nově se v porostu vyskytuje také řada nitrofilních druhů. Můžeme zde nalézt svízel přítulu (*Galium aparine*), která svými zpětnými háčky pevně ulpívá na srsti nebo na oděvu, jak vyjadřuje jeho jméno, česnáček lékařský (*Alliaria petiolata*), obsahující hořčičné oleje, které mu dodávají česnekovou vůni, kuklík městský (*Geum urbanum*) a krabilici mámivou (*Chaerophyllum temulum*), obsahující jedovatý chaerophyllin, který po požití způsobuje poruchu rovnováhy a koordinace. Častý je též kakost smrdutý (*Geranium robertianum*), obsahující zápachající silice, třísloviny a hořčiny. Bývá označován jako rostlina sv. Roberta, podle nějž dostal druhový přívlastek. Nápadná ječ tráva pšeníčko rozkladité (*Milium effusum*). V letních měsících zde rozkvétají mléčka zední (*Mycelis muralis*) a kapustka obecná (*Lapsana communis*).

Lesní cesta v posledním krátkém úseku poměrně prudce klesá a ústí na louku, oddělenou od lesních porostů potokem Rakovec, protékajícím Kočičím žlebem a vlévajícím se do Kníničské přehrady. Jedná se o vlhčí louku, na jejímž okraji najdeme i některé lesní druhy. Podbílek šupinatý (*Lathraea squamaria*) je rostlina bez chlorofylu, parazitující na kořenech listnatých stromů. Roste zde i mokryš střídavolistý (*Chrysosplenium alternifolium*), pryskyřník kosmatý (*Ranunculus lanuginosus*) a orsej jarní (*Ficaria verna*). Květní pupeny této rostliny naložené do octa sloužily jako náhražka kaparů. Současně se zde vyskytují podběl lékařský (*Tussilago farfara*) a přeslička bahenní (*Equisetum palustre*), která má na rozdíl od přesličky rolní stonkové pochvy delší než první články větví a její sterilní i fertlní lodyhy jsou stejně utvářené a vyrůstají ve stejnou dobu. Rostu zde i další dva druhy pryskyřníků, pryskyřník plazivý (*Ranunculus repens*) s nadzemními plazivými výběžky a pryskyřník prudký (*Ranunculus acris*) s hluboce rozeklanými listy. Vědecké rodové jméno *Ranunculus* znamená v překladu „žabička“ a týká se charakteristického tvaru plodů. Všechny pryskyřníky obsahují jedovaté látky, zejména protoanemonin. Nápadný lesk květních plátků pryskyřníků je způsoben olejovými kapkami ve vnější vrstvě buněk a pod nimi ležící bílou škrobnatou vrstvou. Okraj potoka je lemován vysazeným jírovcem maďalem (*Aesculus hippocastanum*), zvaným „koňský kaštan“. Obsahové látky kaštanu ovlivňují činnost oběhové soustavy a zabraňují tvoření otoků. Léčivé účinky jsou prokázány také při zánětech horních a dolních cest dýchacích. Kromě něj

zde rostou druhy potočních olšin jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) s pevným, pružným dřevem, olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) s listy na špičce mělce vykrojenými, vrba jíva (*Salix caprea*), vrba křehká (*Salix fragilis*) a vrba bílá (*Salix alba*).

Na louce roste i řada trav. Kromě hojné metlice trsnaté (*Deschampsia cespitosa*) najdeme psárku luční (*Alopecurus pratensis*), bojínek luční (*Phleum pratense*), pšeničko rozkladité (*Milium effusum*), lipnici obecnou (*Poa trivialis*), lipnici luční (*Poa pratensis*), lipnici bahenní (*Poa palustris*), lipnici roční (*Poa annua*), kostřavu luční (*Festuca pratensis*), kostřavu červenou (*Festuca rubra*), kostřavu ovčí (*Festuca ovina*), tomku vonnou (*Anthoxanthum odoratum*) a ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*). Z ostřic jsou hojné ostřice srstnatá (*Carex hirta*) a ostřice bledavá (*Carex pallescens*). Běžnými rostlinnými druhy vlhčí louky jsou kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*), řeřišnice luční (*Cardamine pratensis*), jitrocel kopinatý (*Plantago lanceolata*), černohlávek obecný (*Prunella vulgaris*) a děhel lesní (*Angelica sylvestris*), jehož vědecké jméno, pocházející z latinského *angelus* – „anděl“, a rovněž české jméno, pocházející ze slovanských jazyků (*dziegel* – „anděl“), se vztahují k pověsti, podle níž tuto mocnou léčivou rostlinu ukázal lidem právě anděl. Rostlina obsahuje silice a fukokumarin. Časté jsou i bedrník větší (*Pimpinella major*) a bršlice kozi noha (*Aegopodium podagraria*), která byla dříve používána na obklady mírnící bolest při revmatismu a dně, neboli podagře, odtud pochází její vědecké epiteton. Listy bršlice mohou být konzumovány jako zelenina. Dále zde rostou mochna plazivá (*Potentilla reptans*), kostival lékařský (*Symphytum officinale*), používaný ve středověku jako lék na zlomeniny kostí, kakost hnědočervený (*Geranium phaeum*) a kakost luční (*Geranium pratense*), jehož české rodové jméno vzniklo zřejmě ze staroslovanského „pakost“, označující kůstku hrotitého tvaru, kterou připomíná zobánkatý plod kakostu. Ze stejného důvodu bývá lidově nazýván „čapí nůsek“. K běžným hojně se vyskytujícím lučním druhům patří jetel luční (*Trifolium pratense*), jetel plazivý (*Trifolium repens*), zvonek rozkladitý (*Campanula patula*), mrkev obecná (*Daucus carota*), kopretina bílá (*Leucanthemum vulgare*), pelyněk černobýl (*Artemisia vulgaris*), tolíce setá (*Medicago sativa*), rozrazil rolní (*Veronica arvensis*), silenka širolistá bílá (*Silene latifolia* subsp. *alba*), chrastavec křovištní (*Knautia drymeia*), chrastavec rolní (*Knautia arvensis*), vrbina penízková (*Lysimachia nummularia*), šťovík menší (*Rumex acetosella*), šťovík kyselý (*Rumex acetosa*), šťovík tupolistý (*Rumex obtusifolius*) a šťovík kadeřavý (*Rumex crispus*).

Z původní vlhkobytné vegetace, charakteristické pro tento typ biotopu, zde rostou svízeľ bahenní (*Galium palustre*), pcháč šedý (*Cirsium canum*), rdesno blešník (*Persicaria*

lapathifolia), rdesno červivec (*Persicaria maculosa*), kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*) a vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*). Častá je také máta dlouholistá (*Mentha longifolia*) a máta vodní (*Mentha aquatica*), obě obsahující vonné silice. Přítomnost kakostu bahenního (*Geranium palustre*) a ocúnu jesenního (*Colchicum autumnale*) svědčí o částečném zachování původního stanoviště. Všechny rostlinné části ocúnu jesenního jsou jedovaté, obsahují jedovatý alkaloid kolchicin, který je mimo jiné v genetice používán jako buněčný jed, zabraňující dělení buněk, nikoli však dělení chromozómů, což umožňuje získání rostlin s větším počtem chromozómových sad. Ve větších dávkách poškozuje játra a způsobuje těžké otravy, které mohou končit smrtí. Kolchicinem může být otrávené i mléko, pokud se ocúnové listy dostaly do krmení pro dobytek. Můžeme zde také zaznamenat ojedinělý výskyt vlhkomilných travin psárky plavé (*Alopecurus aequalis*), psárky kolénkaté (*Alopecurus geniculatus*) a ostřice řídkoklasé (*Carex remota*).

Do louky však pronikají i nitrofilní druhy svědčící o její částečné degradaci. Hojně se vyskytuje kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*), obsahující v žahavých trichomech látku způsobující podráždění pokožky. Varem se jedovaté látky zničí a rostlina je vhodná ke konzumaci pro vysoký obsah vitamínu C a železa. Tradičně se připravuje jako špenát, použita zevně podporuje růst vlasů a v lidovém léčitelství se doporučuje proti revmatismu. Pevná a dlouhá vlákna z povrchové části lodyhy byla ve středověku a za první světové války používána v textilním průmyslu. Velmi časté jsou též bolševník obecný (*Heracleum sphondylium*), pcháč obecný (*Cirsium vulgare*), hluchavka bílá (*Lamium album*), hluchavka skvrnitá (*Lamium maculatum*), krabilice zápašná (*Chaerophyllum aromaticum*) a pastinák setý (*Pastinaca sativa*), jehož kořen, obsahující velké množství bílkovin, škrobu, pektinu a vitamínu C, který má výraznou kořeněnou chuť, se používá jako přísada do likérů i jako kořenová zelenina. Hojně se vyskytují rovněž mochna husí (*Potentilla anserina*), zlatobýl kanadský (*Solidago canadensis*), vratič obecný (*Tanacetum vulgare*) a vlašovičník větší (*Chelidonium majus*), obsahující, zejména v oranžově žlutém mléce, řadu jedovatých alkaloidů, zejména chelerythin, který při styku s nosní sliznicí působí silné kýčání a při náhodném požití vyvolá úporné zvracení. Mléko je často v lidovém léčitelství používáno jako prostředek proti bradavicím a pihám, jeho účinek však nebyl prokázán. K léčebným účelům však sloužil i kořen a nadzemní části rostliny, obsahující nejedovaté alkaloidy chelidonin a stylophorin a kyselinu chelidonovou. Žlutý kořen byl také předmětem zájmu alchymistů, kteří v něm hledali výchozí surovinu pro výrobu kamene mudrců. Černá semena s masitým přívěskem jsou rozšiřována mravenci.

Okraj louky je lemován poměrně nedávno vysázeným stromořadím tvořeným jírovcem maďalem (*Aesculus hippocastanum*). Louka je nepravidelně udržována kosením.

Na druhé straně lesní cesty je ráz vegetace zcela odlišný. Jedná se o suchý svah, obrácený k jihu, na kterém můžeme nalézt teplomilné rostliny, vyhledávající suchá a slunná stanoviště. Běžný je rozchodník velký (*Hylotelephium maximum*), jetel prostřední (*Trifolium medium*), bedrník obecný (*Pimpinella saxifraga*), léčivá rostlina, obsahující silice, třísloviny a ostře chutnající pimpinellin, již byly ve středověku přisuzovány silné léčivé účinky a byla užívána hlavně proti moru a choleře. Dále zde kvete hlaváč žlutavý (*Scabiosa ochroleuca*), hvozdík svazčitý (*Dianthus armeria*), divizna malokvětá (*Verbascum thapsus*) a starček přímětník (*Senecio jacobaea*). České i vědecké rodové jméno pochází z latinského senex, což znamená „stařec“, a odkazuje na bílý chmýr napomáhající šíření nažek.

V lese kolem cesty dominují ve stromovém patře habr obecný (*Carpinus betulus*), dub letní (*Quercus robur*), dub zimní (*Quercus petraea*), buk lesní (*Fagus sylvatica*) a trnovník akát (*Robinia pseudacacia*), který byl na počátku 17. století dovezen francouzským botanikem Jeanem Robinem z Ameriky do Evropy, kde se díky nenáročnosti na živiny silně rozšířil. V místech, kde byl vysazován, hojně zplaňuje, proto je v současné době řazen k invazním rostlinám, ohrožujícím původní vegetaci.

Keřové patro tvoří převážně řešetlák počistivý (*Rhamnus cathartica*), jehož plody, obsahující četné glykosidy, působí jako silné projímadlo, což ostatně napovídá jeho druhový přívlastek, svída krvavá (*Cornus sanguinea*), javor babyka (*Acer campestre*), růže (*Rosa* sp.), brslen evropský (*Euonymus europaea*), brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosa*), ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*) a ojediněle lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), jehož růžovočervené vonné květy vyrůstají přímo z dřevnatého kmínku. Celá rostlina obsahuje ostře chutnající jed mezerein, který působí silné zvracení a zánět střev. Pro ptáky požití plodů není nebezpečné, neboť nestravitelná semena odcházejí nepoškozená s trusem. Pro většinu zvířat i pro člověka je však lýkovec smrtelně jedovatý. Již Carl Linné píše, že 6 plodů usmrtí vlka a 30 g sušených listů je smrtelná dávka pro koně. Člověk umírá po požití 10–12 peckovic. Kůra z kmene a silnějších větví je využívána v lékařství, vedle řady jiných látek obsahuje slabě hořký glykosid dafnin.

Trasa botanické exkurze pokračuje po asfaltové silnici vedoucí na Rakovec. Nacházíme se v chatové oblasti, proto silnici provázejí okrasné zahrádky, kolem jejichž plotů můžeme vidět

šeřík obecný (*Syringa vulgaris*), zlatíci převislou (*Forsythia suspensa*), jabloň domácí (*Malus domestica*), douglasku tisolistou (*Pseudotsuga menziesii*), z bylin pak pampelišku (*Taraxacum* sp.), sedmikrásku chudobku (*Bellis perennis*), dříve velmi ceněnou léčivou rostlinou, z jejichž listů lidé v době nouze připravovali salát, zplanělý modřelec (*Muscari* sp.), ladoňku (*Scilla* sp.), která patří k myrmekochorním rostlinám, dále pryšec okrouhlolistý (*Euphorbia peplus*) a pryšec kolovratec (*Euphorbia helioscopia*), na jehož květenství, otáčející se za světlem, poukazuje český i vědecký druhový přívlastek: řecké slovo helios znamená „slunce“ a skopein je v překladu „dívat se“. Ojediněle nacházíme orlíček obecný (*Aquilegia vulgaris*), jehož české i vědecké jméno (*aquila* znamená „orel“), poukazují pravděpodobně na podobu mezi konci ostruh květu a orlími drápy. Rostlina je jedovatá, neboť obsahuje glykosid, jehož součástí je kyanovodík.

Z asfaltové cesty odbočuje vlevo pěšina, po které trasa pokračuje do vlhkého a chladného lesa, podél potoka tekoucího z Kočičího žlebu až k místu jeho vyústění do Kníničské přehrady. Okraj lesa má ještě částečně ruderální charakter, převažují zde kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*), šťovík tupolistý (*Rumex obtusifolius*), zlatobýl kanadský (*Solidago canadensis*), jitrocel větší (*Plantago major*), lopuch plstnatý (*Arctium tomentosum*), lopuch větší (*Arctium lappa*), bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*), měrnice černá (*Balota nigra*), hluchavka bílá (*Lamium album*), pitulník horský (*Galeobdolon montanum*) a pitulník postříbřený (*Galeobdolon argentatum*). Les je tvořen převážně javorem klenem (*Acer pseudoplatanus*), olší lepkavou (*Alnus glutinosa*), smrkem ztepilým (*Picea abies*) a lískou obecnou (*Corylus avellana*), jejíž listy se dříve využívaly při křečích hladkého svalstva, nadýmání a průjmech a dnes slouží k přípravě kosmetických výrobků. Dále zde roste jilm drsný (*Ulmus glabra*), javor mléč (*Acer platanoides*), javor babyka (*Acer campestre*), habr obecný (*Carpinus betulus*), dub zimní (*Quercus petraea*), dub letní (*Quercus robur*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), bříza bělokorá (*Betula pendula*) a trnovník akát (*Robinia pseudacacia*).

V keřovém patře dominuje bez černý (*Sambucus nigra*) s květy v plochých deštníkovitých vrcholících nebo kytkách, s černými plody a s bílou dřevní uvnitř větví a bez červený (*Sambucus racemosa*) s květy ve vzpřímených vrcholičnatých latách, se svítivě červenými plody a se žlutohnědou dřevní uvnitř větví. Ojediněle zde můžeme nalézt svídu krvavou (*Cornus sanguinea*), kalinu obecnou (*Viburnum opulus*) a různé druhy ostružiníků (*Rubus* sp.), srstku angrešt (*Ribes uva-crispa*) a hojně zplaňující rybíz (*Ribes* sp.).

V bylinném patře rostou dymnivka dutá (*Corydalis solida*) patřící k myrmekochorním rostlinám, která obsahuje zejména v hlízce jedovaté alkaloidy, křivatec žlutý (*Gagea lutea*), plicník lékařský (*Pulmonaria officinalis*), šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*), jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), orsej jarní (*Ficaria verna*) a na kamenitých lesních svazích i řeřišničník písečný (*Cardaminopsis arenosa*). V blízkosti potoka jsou častými druhy kopytník evropský (*Asarum europaeum*), popenec obecný (*Glechoma hederacea*), kostival hlíznatý (*Symphytum tuberosum*), chrastavec křovištní (*Knautia drymeia*), čistec lesní (*Stachys sylvatica*), kuklík městský (*Geum urbanum*), kaprad' samec (*Dryopteris filix-mas*), papratka samičí (*Athyrium filix-femina*), kaprad' rozložená (*Dryopteris dilatata*) a bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), jejíž jméno je odvozeno z řecké báje, podle níž objevil léčivé účinky rostliny bůh Merkur. Bažanka obsahuje v pletivech saponiny a silice. Časté jsou zapallice žluťuchovitá (*Isophyrum thalictroides*) a krtičník hlíznatý (*Scrophularia nodosa*), jehož vědecké i české jméno označuje jeho použití proti onemocněním krku, jako je například záškrt, latinsky scrophula, nebo vředy. Rostlina obsahuje saponiny, flavony a v nepatrném množství též náprstníkové glykosidy. Nejhojnějšími rostlinnými druhy jsou však nepůvodní netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*), pocházející původně z Asie, u nás již zcela zdomácnělá a domácí netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*). Vědecké i české rodové jméno, u netýkavky nedůtklivé i druhové epiteton, vystihují schopnost plodů při doteku vymršťovat semena. Pletivo centrálního sloupku plodu je velmi napjaté a při doteku nebo otřesu se u zralého plodu oddělí plodolisty, prudce se spirálně stočí a vymršť semena až na vzdálenost několika metrů. Na jedné lokalitě je hojný i devětsil bílý (*Petasites albus*), jehož české rodové jméno upomíná na dřívější mnohostranné použití nepříjemně páchnoucích oddenků, obsahujících silice, hořčinu a třísloviny, v lidovém lékařství. Mimo jiné byl, spolu s devětsilem lékařským (*Petasites hybridus*), který na této lokalitě zdaleka není tak hojný, užíván k léčení epilepsie a moru. Devětsil bývá lidově nazýván také „lopušice“ nebo „koňské kopyto“.

Z trávovitých rostlin zde jednoznačně převládají lipnice hajní (*Poa nemoralis*), ostřice lesní (*Carex sylvatica*), ostřice řídkoklasá (*Carex remota*) a ostřice chlupatá (*Carex pilosa*).

Potok vtéká do úzké zátoky Kníničské přehrady, zvané Trdliště (obr. 1). Ve stromovém patře rostou vrba bílá (*Salix alba*) a vrba křehká (*Salix fragilis*). V bylinném patře dominují kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*) a bolševník obecný (*Heracleum sphondylium*). Některé



Obr. 1. Zátoka Kníničské přehrady zvaná Trdliště. Foto P. Křížová

exempláře na této lokalitě přesahují svým vzrůstem 150 cm a jejich výška se blíží dvěma metrům. Rostliny obsahují silice a furokumariny, proto jsou od dávných dob používány v léčitelství.

Na hladině, pod vodou nebo na březích v mělké vodě můžeme nalézt rdest vzplývavý (*Potamogeton natans*), žabník jitrocelový (*Alisma plantago-aquatica*), bahničku bahenní (*Eleocharis palustris*), chrastici rákosovitou (*Phalaris arundinacea*), sítinu rozkladitou (*Juncus effusus*), sítinu sivou (*Juncus inflexus*), sítinu klubkatou (*Juncus conglomeratus*), sítinu žabí

(*Juncus bufonius*), svízel bahenní (*Galium palustre*), orobinec širokolistý (*Typha latifolia*) a orobinec úzkolistý (*Typha angustifolia*). K nejkrásnějším a nejnápadnějším rostlinám, kvetoucím zde v červnu, bezpochyby patří šmel okoličnatý (*Butomus umbellatus*) a kosatec žlutý (*Iris pseudacorus*, obr. 2), jehož oddenek se dříve pro obsah tříslovin užíval v lékařství.



Obr. 2. *Iris pseudacorus* na břehu Trdlišť. Foto P. Křížová

V bezprostřední blízkosti vodní plochy jsou hojnými druhy kyprej vrstice (*Lythrum salicaria*), mochna husí (*Potentilla anserina*), pryskyřník plazivý (*Ranunculus repens*), dvouzubec trojdílný (*Bidens tripartita*), opletka obecná (*Fallopia convolvulus*), vrbina penízková (*Lysimachia nummularia*), vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*), vrbovka malokvětá (*Epilobium parviflorum*) a vrbovka chlupatá (*Epilobium hirsutum*), které obsahují hlavně v kořenech třísloviny a slizové látky. Vyskytují se zde i tři druhy rdesen: rdesno blešník (*Persicaria lapathifolia*), rdesno červivec (*Persicaria maculosa*) a rdesno pepřík (*Persicaria hydropiper*), používaný pro ostře palčivou chuť jako náhražka pepře a mající i léčivé účinky. Na břehu roste také tužebník jilmový (*Filipendula ulmaria*), který byl dříve hojně užíván v léčitelství, nať byla přidávána do medoviny a hlízy konzumovány. Rostlina obsahuje zejména v hlízách slabě jedovaté glykosidy. Z travin zde dominují lipnice bahenní (*Poa palustris*), lipnice roční (*Poa annua*), psárka kolénkatá (*Alopecurus geniculatus*), psárka plavá (*Alopecurus aequalis*), ostřice srstnatá (*Carex hirta*), ostřice štíhlá (*Carex acuta*) a ojedinele ostřice pobřežní (*Carex riparia*).

Trdlišťe je tradičně rybáři využíváno jako násadový rybník, především je určeno pro potřeby členů dětského rybářského kroužku a slouží též kachnám březňackám k hnízdění a vyvádění mláďat. Okolí Trdlišťe je každoročně na jaře upravováno, zejména mladé vrby jsou mýceny křovinořezem.

K vodní ploše přiléhá poměrně velká neudržovaná louka spíše suššího charakteru. Na několika místech se vyskytují ostrůvkovité porosty keřů trnky obecné (*Prunus spinosa*), jejichž sušené květy bývají přidávány do čajů a plody obsahují velké množství tříslovin a slouží k výrobě ovocného vína nebo pálenky. Roste zde i růže šípková (*Rosa canina*), jejíž nepravé plody, šípky, jsou mimořádně bohaté na vitamin C a provitamin A, dále obsahují vitaminy skupiny B, vitamin K a vitamin P. Často jsou proto používány k přípravě čaje a výrobě marmelády. Příjemně vonící květy obsahují těkavý růžový olej, jehož destilace k výrobě růžové vody byla známa už ve staré Persii. Z plátků růží smíchaných s cukrem se rovněž vaří marmeláda. K běžným druhům travin patří především lipnice luční (*Poa pratensis*), lipnice obecná (*Poa trivialis*), lipnice roční (*Poa annua*), kostřava luční (*Festuca pratensis*), bojínek luční (*Phleum pratense*), psárka luční (*Alopecurus pratensis*), pýr plazivý (*Elytrigia repens*) a ostřice srstnatá (*Carex hirta*). Z dalších druhů zde roste hrachor luční (*Lathyrus pratensis*), kozinec sladkolistý (*Astragalus glycyphyllos*), obsahující v kořenech a listech cukry a jiné sladce chutnající sloučeniny, vikev ptačí (*Vicia cracca*), hrachor hlíznatý (*Lathyrus tuberosus*) a vikev úzkolistá (*Vicia angustifolia*). Hojným druhem je třezalka tečkovaná (*Hypericum perforatum*) se dvěma výraznými lištami na stonku, jejíž české rodové jméno pravděpodobně pochází z praslovanského třezati, což znamená „rozdrásat“, a je odvozeno od tvrdého stonku, který poskytuje nekvalitní seno. V květech je obsaženo v krystalickém stavu červené barvivo hypericin, které způsobuje na světle těžké otravy, které mohou končit smrtí. Dalšími běžnými druhy jsou mléč rolní (*Sonchus arvensis*), škarda dvouletá (*Crepis biennis*), hořčík jestřábníkovitý (*Picris hieracioides*), jitrocel kopinatý (*Plantago lanceolata*), jitrocel prostřední (*Plantago media*), jetel luční (*Trifolium pratense*), jetel plazivý (*Trifolium repens*), komonice bílá (*Melilotus alba*), komonice lékařská (*Melilotus officinalis*), tolíce setá (*Medicago sativa*), mrkev obecná (*Daucus carota*), pastinák setý (*Pastinaca sativa*), bedrník obecný (*Pimpinella saxifraga*), zlatobýl obecný (*Solidago virgaurea*), kostival lékařský (*Symphytum officinale*), svlačec rolní (*Convolvulus arvensis*), opletník plotní (*Calystegia sepium*), divizna černá (*Verbascum nigrum*), divizna malokvětá (*Verbascum thapsus*) a řepík lékařský (*Agrimonia eupatoria*), jehož vědecké druhové jméno, podobně jako u sadce konopáče, poukazuje na řeckou pověst, podle níž jako první objevil léčivou moc řepíku král Mithridates Eupator z Pontu

(132–63 př. Kr.). Rostlina obsahuje ve všech orgánech, zejména však v listech, třísloviny a dodnes je hojně používána proti jaterním a ledvinovým nemocem a na podporu výměny látek v těle. Charakteristická je pro ni terpentýnová vůně.

Trávy jsou v těchto místech zastoupeny především třtinou křovištní (*Calamagrostis epigejos*), ovsíkem vyvýšeným (*Arrhenatherum elatius*) a srhou laločnatou (*Dactylis glomerata*). Toto stanoviště je poslední lokalitou plánované botanické exkurze, která u Kníničské přehrady končí.

Autoři textu: Petra Křížová, Olga Rotreklová